

**PRATEN MET
SLACHTOFFERS VAN
SEKSUEEL GEWELD
IN DE ASIELPROCEDURE**

een handreiking voor juristen

COLOFON

Op verzoek van advocaten en juridisch medewerkers is deze Handreiking, op initiatief van Amnesty International Nederland, tot stand gekomen met input van vrouwen met een vluchtachtergrond in samenwerking met Voice Of All Women, de Safe Space Club, Samen Helen en professionals die werken met slachtoffers van seksueel geweld of kennis hebben van het asielrecht.

De Handreiking heeft tot doel om tips en suggesties te geven voor gesprekken met volwassenen en is niet geschikt voor gesprekken met kinderen over seksueel geweld.

Deze Handreiking is vrij te gebruiken, te kopiëren of aan te vullen.

De Handreiking (2025) en het onderzoeksrapport 'Seksueel geweld: Blinde vlek in de asielprocedure' (2023) zijn online beschikbaar op: **[amnesty.nl](https://www.amnesty.nl)**

Productie: Stijn Schenk (Real Comics)

Illustraties en vormgeving: Jolein Kirpestein

INHOUDSOPGAVE

INTRODUCTIE	3.
VOORAFGAAND AAN HET GESPREK	
1. Achtergrondinformatie over slachtoffers van seksueel geweld.	5.
2. Kennis over de situatie van slachtoffers van seksueel geweld in het land van herkomst.	9.
3. Praktische tips voor het inrichten van de ruimte.	11.
HET GESPREK	
4. Een goed gesprek begin je zo.	13.
5. Iemand heeft nog niet verteld over seksueel geweld.	15.
6. Suggesties voor vragen wanneer wordt verteld over seksueel geweld.	17.
7. Een aantal tips tijdens het gesprek.	19.
AFRONDING EN DOORVERWIJZING	
8. Tips voor de afronding en nazorg.	21.
9. Doorverwijzing: hulpverleningsorganisaties en politie.	23.
VERDRAGEN	
10. Toepassing van het Istanbul Verdrag & VN-Vrouwenverdrag.	25.

INTRODUCTIE

Deze Handreiking is geschreven voor juristen om een handvat te bieden tijdens gesprekken in de asielpcedure met mensen die mogelijk slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld.

Mensen op de vlucht worden vaak slachtoffer van seksueel geweld in het land van herkomst, tijdens de vlucht of in Europa. Het ontbreken van veilige en legale routes stelt hen bloot aan verhoogde risico's, waaronder seksueel geweld. Eerder onderzoek schat dat 63 tot 80 procent van de vrouwen en 25 tot 56 procent van de mannen met een vluchtachtergrond slachtoffer is van seksueel geweld.

Sommige mensen geven de voorkeur aan het woordgebruik *survivor*, ervaringsdeskundige of getroffene van seksueel geweld. In deze publicatie hanteren wij de term slachtoffer voor iemand die seksueel geweld heeft meegemaakt. Deze term wordt het meest gebruikt door de mensen zelf, in de literatuur, de mensenrechtenstandaarden en de rechtspraak.

Onder seksueel geweld wordt in deze Handreiking verstaan: het verrichten van seksuele handelingen zonder wederzijdse instemming, zoals het zonder wederzijdse instemming op seksuele wijze binnendringen van het lichaam van een ander, het plegen van andere seksuele handelingen zonder wederzijdse instemming, en het zonder wederzijdse instemming een ander ertoe bewegen seksuele handelingen te plegen (of te ondergaan) met een derde, of met zichzelf.

Verkrachting, aanranding en andere vormen van seksueel geweld zijn een ernstige aantasting van de fysieke en mentale integriteit en van de seksuele autonomie van het slachtoffer. Het zijn op zichzelf staande mensenrechtenschendingen. Ook andere mensenrechten van het slachtoffer worden geschonden, zoals het recht op leven, op lichamelijke en geestelijke gezondheid, op persoonlijke veiligheid, vrijheid, op gelijkheid, op vrijwaring van discriminatie en het recht op vrijwaring van foltering en andere vormen van mishandeling.

Amnesty International Nederland concludeert in het rapport Seksueel geweld: blinde vlek in de asielpcedure (2023) dat signalen van seksuele trauma's onvoldoende worden herkend. Het ontbreekt in de gehele asielpcedure aan bewustzijn en verplichte trainingen over de effecten van trauma en de rechten uit het Verdrag van Istanbul en het VN-Vrouwenverdrag.

Mensen die seksueel geweld hebben meegemaakt kunnen door hun trauma een verminderd vermogen hebben om helder te communiceren. Daarnaast kan seksueel geweld ervoor zorgen dat slachtoffers zich schamen, zich afsluiten of moeite hebben om hun verhaal te doen. Deze Handreiking kan helpen om traumasensitief te werken. De tekst is tot stand gekomen met input van vrouwen met een vluchtachtergrond, in samenwerking met Voice Of All Women, de Safe Space Club en professionals die werken met slachtoffers van seksueel geweld of kennis hebben van het asielrecht.

Deze Handreiking is vrij te gebruiken, te kopiëren of aan te vullen. Het is nadrukkelijk geen checklist. Blijf goed luisteren en kijken naar je gesprekspartner. De Handreiking heeft tot doel om tips en suggesties te geven voor gesprekken met volwassenen en is niet geschikt voor gesprekken met kinderen over seksueel geweld.

GEDACHTETRAINER

Stel dat je nu aan je collega's zou moeten vertellen over je fijnste seksuele ervaring.

Dat zal voor de meeste mensen ongemakkelijk en niet gewenst voelen.

Bedenk dan dat je niet je fijnste, maar je naaste seksuele ervaring in je leven zou moeten vertellen. En dan aan iemand die je niet kent en die een andere taal spreekt.

Wat zou jij doen?

En wat zou je dan nodig hebben?

VOORAFGAAND AAN HET GESPREK

1. Achtergrondinformatie over slachtoffers van seksueel geweld

Veel mensen die seksueel geweld meemaken, praten hier niet over. Dat kan komen doordat zij gevoelens van schaamte, schuld en angst ervaren.

Ondanks dat alleen de pleger/dader schuld heeft, verwijten slachtoffers zichzelf het eigen gedrag voorafgaand en tijdens het seksueel geweld. Bijvoorbeeld omdat ze zich niet verweerd hebben. Terwijl een bevriezingsreactie voorkomt bij 70 procent van de slachtoffers.

Door een gebrek aan kennis over seksueel geweld krijgen mensen ook negatieve reacties uit hun omgeving. Ze worden niet geloofd of als schuldige gezien. Dit zorgt ervoor dat mensen er niet (meer) over willen praten.

HET MERENDEEL IS SLACHTOFFER

Het merendeel van mensen die asiel aanvragen in Nederland is slachtoffer van seksueel geweld (63 tot 80 procent van de vrouwen en 25 tot 56 procent van de mannen). Dit kan in het land van herkomst zijn geweest, tijdens de vlucht of in Nederland. Of zelfs in alle drie de situaties. Ook als het niet te zien is, kunnen slachtoffers last hebben van stress als zij in gesprek gaan met advocaten of andere juridisch medewerkers in de asielprocedure. Het is belangrijk om dit te begrijpen en er op een professionele manier mee om te gaan. Een neutrale en empathische houding is hierbij cruciaal.

OVERLEVINGSMECHANISMEN

Als iemand in een gevaarlijke en bedreigende situatie terechtkomt, zoals seksueel geweld, reageert het lichaam automatisch met een hieronder beschreven overlevingsstrategie. Het is belangrijk om je bewust te zijn van de overlevingsmechanismen omdat deze zich kunnen herhalen wanneer het seksueel geweld wordt besproken. Ook kan het helpen om de mensen die hierover praten uit te leggen dat hun reactie een natuurlijk overlevingsmechanisme is. Dit kan de mensen helpen om zich veiliger te voelen om hier meer over te delen.

OVERLEVINGSMECHANISMEN ZIJN ONDER ANDERE:

Freeze

Je lichaam verstijft tijdens de dreigende situatie, waardoor je niet meer in staat bent om iets te doen of te zeggen. Je voelt je als het ware verlamd. Volgens het Centrum Seksueel Geweld is er in 70 procent van de zaken sprake van een bevriezingsreactie. Dit wordt ook wel *tonic immobility* genoemd. Dat is een heel natuurlijk overlevingsmechanisme.

Fawn

Fawning betekent dat je meebeweegt met de situatie. Je bent onderdanig en/of aardig tegen de aanvaller, werkt mee en gaat in op zijn/haar wensen. Het doel is om de kans op een conflict te verkleinen en de gebeurtenis zo snel mogelijk voorbij te laten zijn, met zo min mogelijk schade.

Fight

Je gaat in de aanval of gaat vechten als iemand jou iets wil aandoen.

Flight

Je lichaam spoort je aan om te vluchten voor het gevaar. Je verlaat de gevaarlijke plek en de aanvaller, bijvoorbeeld door weg te rennen.

IMPACT OP HET LEVEN

Seksueel geweld heeft impact op het psychische, lichamelijke, sociale en seksuele leven. Trauma heeft een neurobiologische impact op het brein en het zenuwstelsel. Het kan slachtoffers opzadelen met directe psychologische gevolgen evenals langetermijneffecten, zoals extreme angst, indringende herinneringen, flashbacks, nachtmerries, schaamte, terugtrekking, shock, ontkenning, verwarring en schuldgevoel. Slachtoffers kunnen bovendien ernstige psychiatrische aandoeningen ontwikkelen. Hoe psychisch lijden zich uit, verschilt per persoon. Persoonlijke omstandigheden, karakter en culturele achtergrond kunnen hier invloed op hebben.

POSTTRAUMATISCHE STRESSSTOORNIS (PTSS)

PTSS betekent dat het niet lukt om de nare gebeurtenis(sen) te verwerken. Je blijft eraan denken, terwijl je je best doet om er niet aan te denken. Je bent snel boos en denkt negatief over jezelf en anderen. Er kan sprake zijn van herbelevingen bij het praten over de gebeurtenissen. Dit is niet altijd in woorden uit te drukken, maar uit zich vaak non-verbaal (bijvoorbeeld door een bevroeringsreactie). Beelden en gevoelens kunnen weer naar voren komen door een trigger, bijvoorbeeld door een persoon, een plek, een geur. Tijdens de herbeleving is er niet daadwerkelijk gevaar, maar zo voelt het voor die persoon wel. De gevoelens tijdens het seksueel geweld, zoals angst en machteloosheid, kunnen dan weer boven komen. Het is voor veel mensen niet gebruikelijk om over zaken die met seks te maken hebben te praten. En al helemaal niet met mensen van een ander geslacht. Laat staan over moeilijke en pijnlijke seksualiteit.

NIET KUNNEN PRATEN OVER SEKS EN SEKSUEEL GEWELD

Onderdeel van het niet kunnen praten over geweld is het ontbreken van vocabulaire. Dus als iemand nooit seksuele voorlichting heeft gehad of als het woord 'verkrachting' in de moedertaal niet bestaat, komt dit ook niet zomaar naar voren. Iemand kan of durft niet altijd te praten over de feitelijke gebeurtenissen. Voor mannen kan dit soms nog moeilijker zijn dan voor vrouwen. Er kan daarnaast angst zijn voor vergelding of het seksueel geweld speelt nog steeds (bijvoorbeeld door een gewelddadige partner, ex-partner of familieleden). Afhankelijk van hun situatie kunnen lhbtqia+'ers (lesbisch, homo, biseksueel, transgender, queer, interseks of aseksueel) extra kwetsbaar zijn voor uitbuiting en andere vormen van seksueel geweld, en extra barrières ondervinden om te praten over wat zij hebben meegemaakt.

2. Kennis over situatie van slachtoffers van seksueel geweld in het land van herkomst

Seksueel geweld komt overal voor en geen enkele groep of gender is uitgesloten. Je kunt aan de buitenkant niet zien of iemand het heeft meegemaakt. Daarom is het belangrijk om er altijd naar te vragen. Daarbij kun je aangeven dat je dit altijd aan iedereen vraagt. Dat maakt het hopelijk makkelijker voor iemand om erover te praten. Of het nodig is om verder en meer gedetailleerd door te vragen, hangt af van de mate waarin dit relevant is voor de asielpcedure.

BELANGRIJK

Zoek voor het gesprek uit of het relevant kan zijn voor de beslissing op de asielaanvraag om meer informatie te vragen over mogelijke ervaringen met seksueel geweld. Kijk voorafgaand aan het gesprek wat de positie van slachtoffers van seksueel geweld is in het land van herkomst. Is er hulpverlening beschikbaar? Kan er gerechtigheid plaatsvinden via het strafrecht? Of is er bijvoorbeeld wetgeving die seksueel geweld in het huwelijk niet strafbaar stelt? Hoe is de positie voor vrouwen en voor lhbtqia+'ers?

Informatie hierover is bijvoorbeeld te vinden in de ambtsberichten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en in rapporten van non-gouvernementele organisaties. Als de autoriteiten in het land van herkomst niet in staat of bereid zijn om slachtoffers van seksueel geweld te beschermen, staat dit gelijk aan vervolging. Dit moet worden meegenomen in de asielpcedure.

WEES JE BEWUST VAN:

TAAL

- Een beperktheid in taal of woordenschat bemoeilijkt praten over seksueel geweld verder.
- De term seks of seksueel geweld is niet voor iedereen duidelijk, en bestaat zelfs niet in sommige talen.

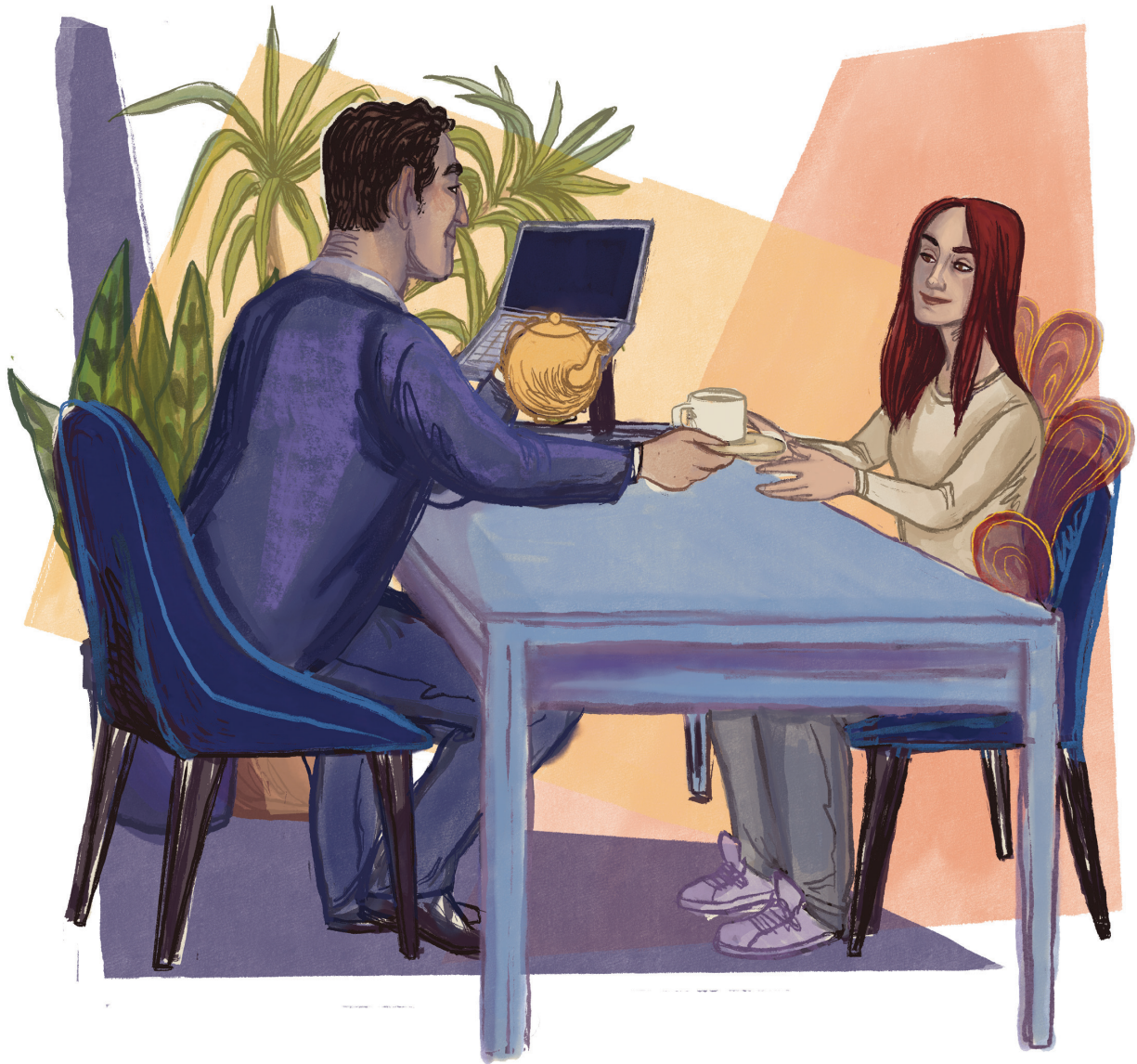
CULTURELE FACTOREN

- Praten over intieme details is voor iedereen lastig en kan bijzonder ongemakkelijk zijn voor mensen met bepaalde culturele achtergronden. Sommige slachtoffers zijn terughoudend om over seksueel geweld te praten als er een tolk aanwezig is. Ze zijn bijvoorbeeld bang dat deze persoon iemand in hun gemeenschap kent. Wanneer er een tolk aanwezig is, wordt het seksueel geweld bovendien aan meerdere mensen tegelijk onthuld. Ook dit kan een barrière zijn.

MACHTSDYNAMIEK

- Wantrouwen in autoriteiten kan het gevolg zijn van moeilijke ervaringen in het land van herkomst. Denk aan geweld, corruptie of minachting voor mensenrechten, waaronder vrouwenrechten, en gendergerelateerde vervolging. Ervaringen in detentiecentra in het land van aankomst kunnen ook bijdragen aan negatieve gevoelens ten aanzien van instanties.

3. Praktische tips voor het inrichten van de ruimte

Denk vooraf na hoe jullie gaan zitten. Wat is prettig voor de ander? Het kan zijn dat iemand niet met de rug naar de deur wil zitten. Dat kan een onveilig gevoel en stress geven. Vraag dus specifiek waar iemand wil zitten zodat dit geen trigger hoeft te zijn voor (aanvullende) stress. Nadat iemand is gaan zitten, kun je bijvoorbeeld nog vragen of iemand het licht oké vindt of toch een andere plek fijner vindt om te zitten.

RUST INBOUWEN

- Probeer elementen van buiten naar binnen te brengen (planten, frisse lucht, lichte kleuren, prikkelvrije ruimte, niet al te drukke ruimtes qua kleuren etc.). Vraag of iemand het raam open of dicht wil.
- Iemand heeft mogelijk al uren gereisd om naar het gesprek te komen. Bied altijd koffie of thee aan (en mogelijk wat fruit of ander eten voor het geval iemand honger heeft).
- Houd voorwerpen bij de hand om iemand rustiger te maken, zoals pepermuntjes of spullen die iemand vast kan houden (bijvoorbeeld een zakdoek of stressbal).

GEZINSLEDEN

- Het liefst zijn er geen kinderen bij het gesprek. Zorg voor afleiding (bijvoorbeeld headset en knutselmateriaal) als er wel kinderen zijn zodat zij zo min mogelijk meekrijgen van het gesprek.
- Spreek de gezinsleden apart van elkaar (deze Handreiking geldt alleen voor volwassenen).

GENDERVERSCHILLEN

- Als je zelf een man bent, wees je er dan van bewust dat iemand hierdoor mogelijk niet open tegen je zal praten.
- Vraag vooraf of iemand een vrouw of man als tolk wil en probeer dat te regelen. En houd daarbij rekening met het dialect dat iemand spreekt.

4. Een goed gesprek begin je zo

Een goede opening van het gesprek vergroot het vertrouwen van het slachtoffer in jou. De opening van het gesprek beïnvloedt hoe het slachtoffer zich voelt, wat iemand verwacht van het gesprek en daarmee de mate waarin iemand zal kunnen praten over herinneringen.

AANDACHT VOOR JEZELF

- Hoe zit je er zelf bij? Wees je er bewust van hoe je jezelf voelt. Ben je moe? Heb je een gesloten houding of niet?
- Hoewel er culturele verschillen zijn, vinden positieve gesprekken meestal plaats met de gesprekspartners in een hoek van 120 graden in plaats van tegenover elkaar. Deze dynamiek maakt de interactie coöperatiever en zorgt ervoor dat iemand kan zien hoe de kamer verlaten kan worden als dat nodig is. Ga niet naast de persoon zitten. Dit kan intimiderend zijn en de persoonlijke ruimte schenden.

AANDACHT VOOR DE ANDER

Sta vanaf het eerste contact 'aan'. Maak oogcontact. Focus je op het gesprek en sta in de 'luisterstand'. Vraag hoe iemand aangesproken wil worden: voornaam(woord), u of jij? Toon interesse.

JE OPENINGSVERHAAL

Zet duidelijk de procedure uiteen en je rol als advocaat of jurist. Je bent geen hulpverlener maar je kan na het gesprek wel doorverwijzen. Leg uit dat er in Nederland hulp beschikbaar is als je iets hebt meegemaakt waardoor je, je niet goed voelt. Geef structuur aan het gesprek door te benoemen welke onderwerpen besproken gaan worden en hoelang het gesprek ongeveer zal duren.

KADERS BENOEMEN

Geef aan dat de persoon de regie heeft over wat diegene wil delen. Vertel er ook bij dat het belangrijk kan zijn voor de procedure om over hele moeilijke dingen te praten. Dat niets voor jou onbespreekbaar is en dat je nooit de schuld voor gebeurtenissen bij die persoon zal leggen. Geef aan dat wat de persoon deelt van belang kan zijn voor de procedure en mogelijk gedeeld kan worden met anderen. Benadruk dat je niets zal delen met anderen zonder afstemming met de persoon.

CULTURELE SENSIVITEIT

Als je zelf weinig kennis hebt over het land van herkomst van de persoon tegenover je en mogelijke culturele verschillen, kun je de volgende vragen stellen:

“Kun je meer vertellen over jouw cultuur?”

“Worden vrouwen en mannen gelijk behandeld?”

“Heb je ooit seksuele voorlichting gehad?” “Zo ja, van wie?”

“Kun je vertellen hoe mensen binnen jouw cultuur praten over seks?” “En hoe praten ze over seksueel geweld?”

“Hoe is het voor jou om te praten over moeilijke ervaringen binnen jouw familie of gemeenschap?”

AANRAKING

Lichamelijke aanraking kan voor mensen niet prettig zijn (ook al is dit troostend bedoeld).

5. Iemand heeft nog niet verteld over seksueel geweld

Als advocaat of juridisch medewerker moet je moeilijke en kritische vragen stellen. Maar denk goed na over hoe je de vragen formuleert, welke toon je gebruikt, en leg uit waarom je deze vragen stelt, om zo *victim blaming* te voorkomen.

VICTIM BLAMING

Victim blaming houdt in dat het slachtoffer door de vragen en opmerkingen verantwoordelijk wordt gehouden voor het geweld, of in elk geval dat gevoel krijgt. *Victim blaming* kan verschillende vormen aannemen. Denk aan het in twijfel trekken van het verhaal of het suggereren dat het slachtoffer het misdrijf had kunnen voorkomen. Dergelijke opmerkingen kunnen met een goede intentie worden geuit, maar zijn daarmee niet minder schadelijk voor het slachtoffer. Voorbeelden van *victim blaming* zijn:

“Waarom vertel je dit nu pas?”

“Is dit echt gebeurd?”

“Waarom heb je niet teruggevochten?”

“Wat deed je alleen op die locatie?”

INLEIDENDE VRAGEN

Leg uit dat sommige details van iemands verhaal belangrijk kunnen zijn voor de asielpcedure. Vraag of iemand zich goed genoeg voelt. Zo niet, bouw pauzes in of plan een vervolgspraak op een later moment. Leg uit dat er onderwerpen zijn die voor sommigen mensen lastig zijn om over te praten, zoals nare ervaringen, (geestelijke) mishandeling of seksueel geweld. Maar dat je gewend bent om hierover te praten en dat je niets gek of raar vindt. Voorbeelden voor inleidende vragen zijn:

“Als je je goed genoeg voelt, kunnen we stap voor stap door de gebeurtenissen heen gaan, op jouw tempo. Ik was er niet bij, dus ik weet ook niet wat er is gebeurd. Ik wil jou graag helpen om jouw verhaal zo goed mogelijk te kunnen vertellen.”

“Als ik iets verkeerd begrijp, zeg dat dan tegen me. Ik wil dat weten, zodat ik het kan corrigeren.”

“Als ik je vraag om iets uit te leggen of toe te lichten is het niet omdat ik aan je twijfel, maar omdat ik meer informatie nodig heb om het beter te begrijpen.”

“Zeg “ik weet het niet” als je iets niet weet. Corrigeer mij als ik iets zeg dat niet klopt. Jij bepaalt het tempo.”

“Zijn er onderwerpen die moeilijk voor je zijn om over te praten?”

“Zijn er momenten geweest waarop je je onveilig hebt gevoeld? Wat kun je me vertellen over deze ervaring?”

“Heeft iemand ooit aan jouw lichaam gezeten zonder dat je dat wilde? Wat kun je me vertellen over deze ervaring?”

WAT NIET TE DOEN

- Gebruik geen afvinklijstje.
- Vermijd directe en confronterende vragen, zoals “Ben je ooit seksueel misbruikt of verkracht?”
- Stel zo min mogelijk lange vragen (omdat het een complex thema is met potentieel veel emoties is het beter om korte vragen te stellen).
- Voorkom suggestieve vragen (omdat het victim blamend kan voelen maar ook omdat er dan een risico is dat mensen mee gaan praten omdat ze denken dat dat gewenst is).
- Vermijd *victim blaming*, stel geen vragen als: “waarom heb je dit toegestaan?”
- Word niet ongeduldig of geïrriteerd. Wees geduldig en begripvol.

IEMAND ZWIJGT

Begrijp dat zwijgen het resultaat kan zijn van het opnieuw beleven van het trauma via de eigen herinneringen. Pauzeer en hervat het gesprek zo nodig op een later moment. Begrijp dat zwijgen en afstandelijkheid erop kunnen wijzen dat de persoon overweldigd is. In geval van boosheid, las eerst een pauze in. Maak indien nodig een latere afspraak.

6. Suggesties voor vragen wanneer wordt verteld over seksueel geweld

Als iemand begint te vertellen over ervaringen van seksueel geweld is het belangrijk om zoveel mogelijk ruimte te laten voor het eigen verhaal. Daarna kun je meer specifieke vragen stellen. Het helpt om aan te geven dat het slachtoffer niet schuldig is aan de situatie en dat bepaald gedrag tijdens het delict, zoals niets doen of meewerken met de dader, heel normaal is.

VRAGEN STELLEN

Het slachtoffer moet het gevoel krijgen dat je niet oordeelt. Controle (en regie), vertrouwen en voorspelbaarheid zijn voor slachtoffers van belang, omdat deze factoren ontbraken tijdens het delict.

Bij trauma kunnen slachtoffers niet altijd bij hun herinneringen en het slachtoffer weet sommige dingen ook niet meer. Het slachtoffer heeft tijd nodig om te herinneren en om de herinneringen in de juiste volgorde te plaatsen. Soms lukt dat niet. Dat komt door de werking van doodsangst in het brein tijdens het meemaken van seksueel geweld. Er is dan sprake van een vernauwde, sensorische waarneming om de doodsangst te kunnen dragen. Hierdoor slaat het brein de ervaring niet chronologisch, maar sensorisch op. Het kan helpen om te vragen naar zintuiglijke waarnemingen tijdens de gebeurtenis om zo het geheugen te activeren. Het is niet raar als het slachtoffer het verhaal fragmentarisch en niet in de juiste volgorde vertelt. De geloofwaardigheid van het slachtoffer kan hierdoor verminderen of er kunnen bij jou irritaties ontstaan. Ook kan het zijn dat door de heftigheid van wat je hoort, het moeilijk is neutraal te blijven. Probeer zoveel mogelijk neutraal te blijven in jouw reacties. Toon geen irritatie en voorkom oordeelsvorming over dat wat wordt verteld en hoe het wordt verteld.

VERVOLGVRAGEN

“Goed dat je dit vertelt. We willen ook dat andere instanties het begrijpen, dus moeten we je verhaal zo goed mogelijk proberen uit te leggen.”

“Zijn er bepaalde aspecten van je ervaring waar je wel of juist niet over wil praten?”

“Wat vind je lastig om met mij te bespreken? Dan houd ik daar rekening mee.”

“Heb je verder iemand verteld wat er is gebeurd? Met wie heb je hierover gesproken? Wat gebeurde er toen?”

“Hoe ben je verder omgegaan met deze ervaringen? Welke gevolgen heeft het gehad voor jezelf, op je omgeving, voor je lichaam, je welzijn, voor je veiligheid?”

“Heb je stress gekregen, slaapproblemen, piekeren etc.?”

“Was je nadat je dit hebt meegemaakt wel veilig? Hoe zag je leven er toen uit?”

“Heb je hulp en/of zorg gekregen? Zo ja, welke? Of was het moeilijk om hulp te krijgen?”

“Ben je naar de politie gegaan? Zo ja, hoe was dat? Zo nee, waarom niet?”

7. Een aantal tips tijdens het gesprek

Terwijl we vooral focussen op wát we zeggen, is er in elk gesprek nog zoveel meer belangrijk: de non-verbale communicatie. Hoé we iets zeggen is minstens zo belangrijk en verdient daarom zeker zoveel aandacht als wát we zeggen.

TIPS VOOR HET GESPREK

VERBALE COMMUNICATIE

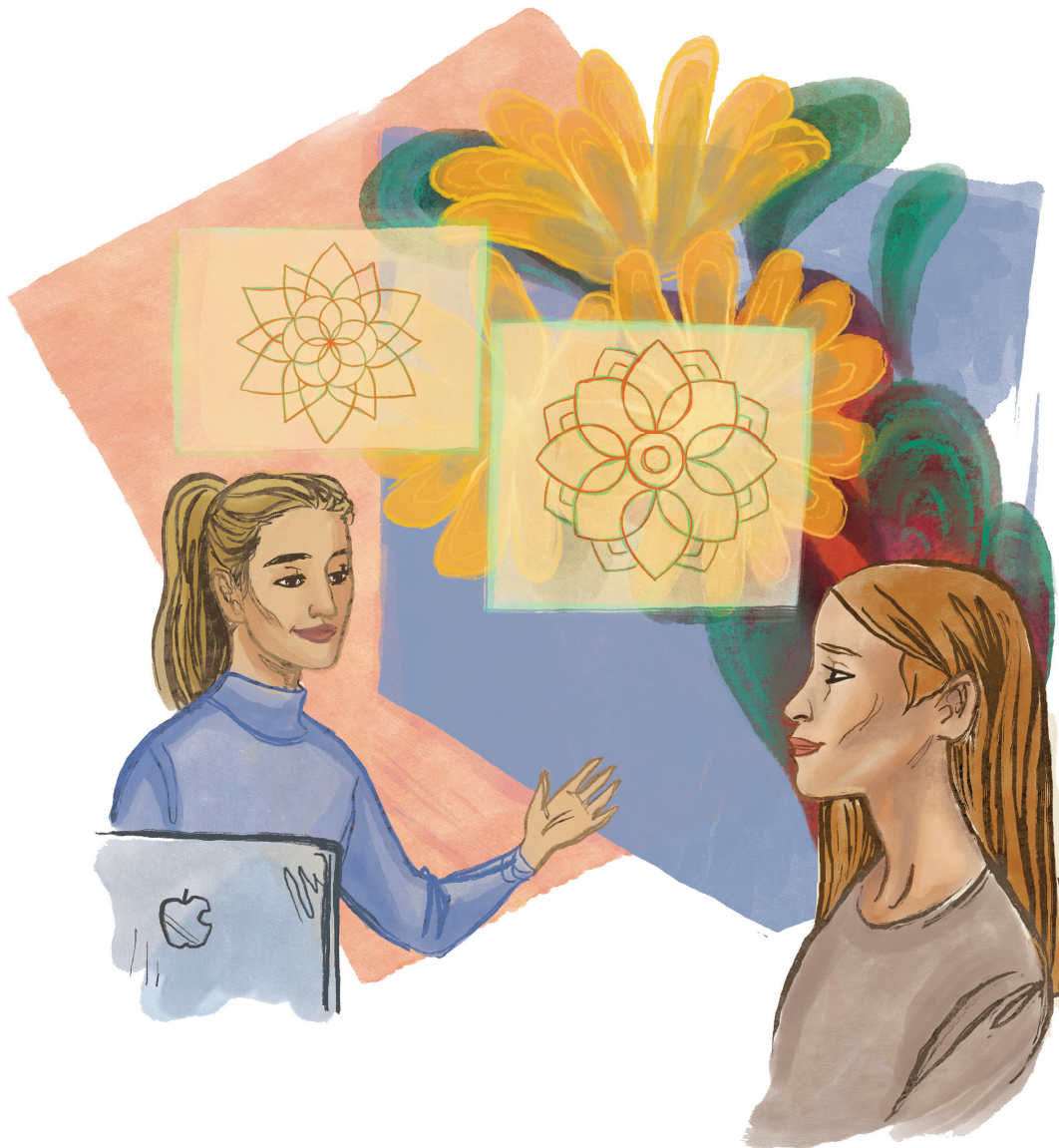
- Laat iemand uitpraten en val niet in de rede.
- Laat stiltes vallen.
- Stel niet meer vragen dan nodig voor het doel van het gesprek.
- Houd je lichaamstaal open en neutraal.
- Uit dankbaarheid voor het vertrouwen.
- Check tussendoor of iemand vragen heeft.
- Focus op feiten en het verhaal in plaats van verstrikt te raken in de emoties van deze persoon (of een gebrek eraan).
- Herhaal waardevolle en noodzakelijke informatie (stress en trauma maken vergeetachtig).
- Als je een vraag stelt waarvan je weet dat iemand het moeilijk kan vinden, leg dan uit waarom je die vraag stelt. Bijvoorbeeld “Ik weet dat je het lastig vindt, maar ik stel deze vragen omdat het van belang is helder te krijgen hoe”
- Maak duidelijk dat seksueel geweld veel voorkomt (dat de persoon niet alleen is).

NON-VERBALE COMMUNICATIE

- Kijk naar de lichaamstaal. Let op bepaalde uitdrukkingen en emoties die laten zien dat er meer aan de hand is. Als iemand schreeuwt, kan dit erop wijzen dat iemand zich niet gehoord voelt en zich niet goed kan uiten.
- Onthoud dat veranderingen van herinneringen niet op liegen hoeven te duiden, maar het gevolg kunnen zijn van een traumatische ervaring.

AFRONDING EN DOORVERWIJZING

8. Tips voor de afronding en nazorg

Betrouwbaarheid en voorspelbaarheid zijn belangrijk voor een slachtoffer. Vertel daarom wat er hierna gaat gebeuren, wat hij of zij kan verwachten en wat de vervolgstappen zijn. En doe wat je zegt. Dus als je zegt dat je terugbelt, doe dit dan ook (op het afgesproken moment).

TIPS VOOR AFRONDING EN NAZORG

Rond het gesprek af met een samenvatting van de belangrijkste punten en controleer of deze zijn overgekomen. Klopt dit zo of heeft de persoon nog correcties?

JE KUNT NOG VRAGEN

“Ben ik je vergeten een vraag te stellen?”

“Wil je nog iets delen wat voor jou belangrijk is in deze procedure?”

“Zijn er nog onduidelijkheden?”

“Wat vond je van dit gesprek?”

Geef aan wat iemand kan doen als deze persoon later toch nog aanvullende informatie wil geven die relevant kan zijn voor de asielprocedure. Sluit af met een neutrale vraag om gevoelens van stress of angst die tijdens het interview kunnen zijn ontstaan, te verminderen. Bijvoorbeeld: “Wat ga je vanmiddag doen?”

9. Doorverwijzing: hulpverleningsorganisaties en politie

Het merendeel van de mensen die asielbescherming zoeken in Nederland is slachtoffer van seksueel geweld. Het is voor hen allemaal belangrijk om te weten waar zij hulp kunnen vinden. Ook als iemand niet heeft verklaard over slachtofferschap van seksueel geweld, is het belangrijk om aan te geven dat hiervoor hulp beschikbaar is in Nederland. Wijs op hulpverlening en de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie als het seksueel geweld in Nederland plaatsvond.

Je kunt voor hulpverlening onder andere verwijzen naar:

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG)

Het CSG biedt hulp aan iedereen die een nare seksuele ervaring heeft gehad. Het maakt niet uit of dat nu kort of lang(er) geleden is gebeurd. Het CSG is bereikbaar op **0800-0188**. Er is ook een chatfunctie op: **centrumseksueelgeweld.nl**. Informatie is ook beschikbaar in het Engels.

Arq Centrum '45

Arq Centrum '45 is het Nationaal Psychotraumacentrum. Op de website staat een sociale kaart van Nederland voor interculturele ggz en maatschappelijke ondersteuning: **arq.org/publicaties/sociale-kaart**. Voor hulp vanuit Arq Centrum '45 zelf is vooraf een verwijzing nodig van een huisarts of behandelaar.

The Safe Space Club

The Safe Space Club heeft een gratis hulpverlenersaanbod ontworpen om ondersteuning en middelen te bieden aan individuen die te maken hebben gehad met seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag: **thesafespaceclub.nl**.

Voice of All Women (VOAW)

VOAW zet zich in voor de emancipatie, participatie, integratie en zeggenschap van vrouwen en meisjes uit gemarginaliseerde gemeenschappen en helpt seksueel geweld bespreekbaar te maken: **voiceofallwomen.org**.

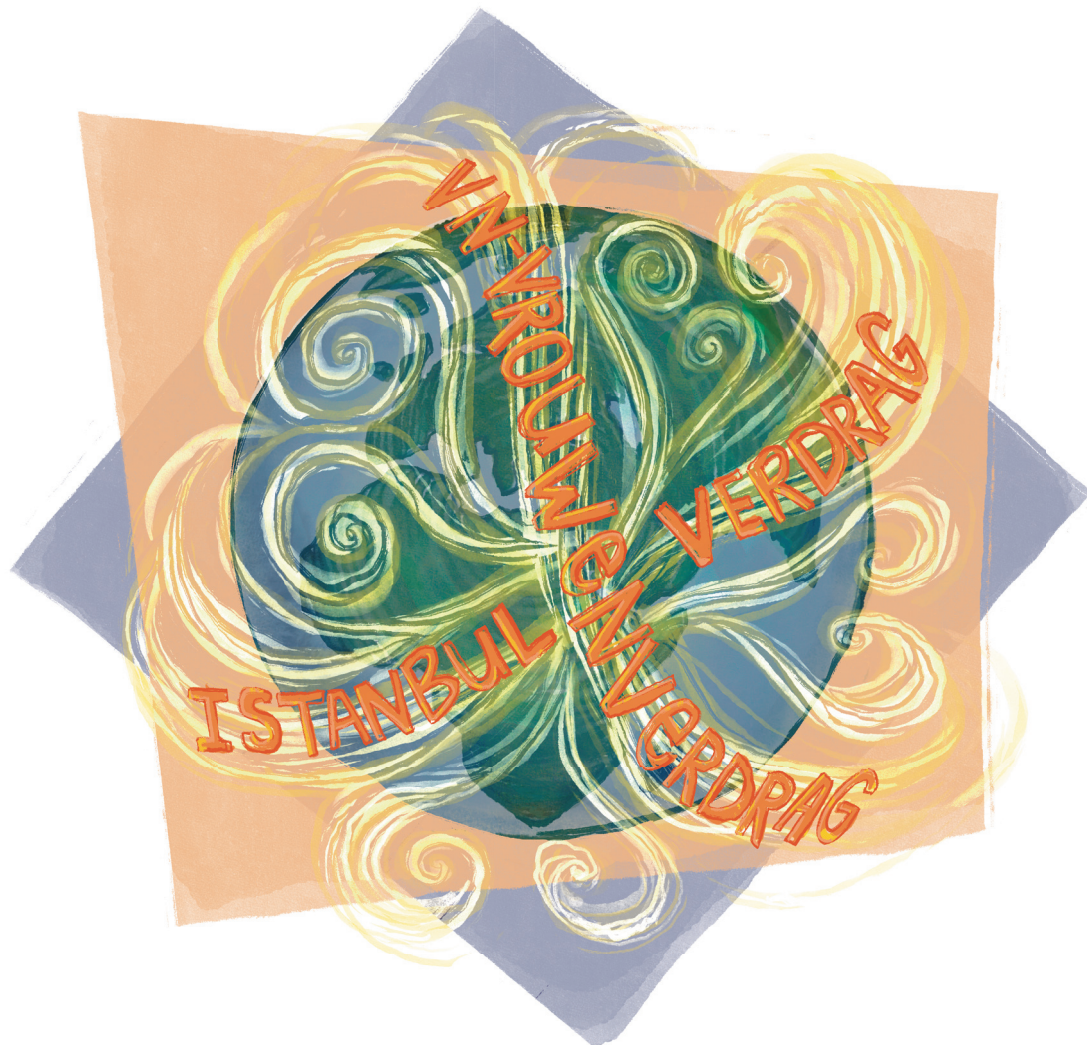
Het Instituut voor Mensenrechten en Medisch onderzoek (iMMO)

Het iMMO kan helpen wanneer onderzoek nodig is voor ondersteunend medisch bewijs in gevallen waarin dit relevant is voor de beoordeling van een verzoek om internationale bescherming. Meer informatie op: **stichtingimmo.nl**.

Aangifte doen bij de politie

Iemand kan rechtstreeks naar het politiebureau gaan of een afspraak maken als het seksueel geweld in Nederland heeft plaatsgevonden via 0900-8844 om doorverwezen te worden naar het team seksuele misdrijven. Meer informatie is ook beschikbaar op: **politie.nl/onderwerpen/seksueel-misbruik.html**. Het Centrum Seksueel Geweld kan iemand ook helpen als diegene aangifte wil doen bij de politie.

10. Toepassing van het Istanbul Verdrag & VN-Vrouwenverdrag

Om slachtoffers van seksueel geweld te kunnen erkennen als vluchteling moet het verband worden aangetoond tussen het seksueel geweld en één of meer van de vijf vervolgingsgronden van het Vluchtelingenverdrag, te weten: ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een sociale groep.

Vrouwen worden disproportioneel vaak slachtoffer van seksueel geweld. In zaken van vrouwen die slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld is het belangrijk om, naast de algemene mensenrechtenstandaarden, ook de specifieke vrouwenrechtenverdragen toe te passen op de individuele zaak.

VERDRAGEN

Istanbul Verdrag

Het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (het Istanbul Verdrag) trad op 1 mei 2016 in werking in Nederland. Het is het eerste juridisch bindende instrument waarin is vastgelegd dat geweld tegen vrouwen gendersensitief beleid vereist.

- Artikel 60 van het Istanbul Verdrag schrijft voor dat gendergerelateerd geweld gezien moet worden als ernstig gevaar en aanleiding geeft voor extra bescherming.
- Artikel 61 van het Istanbul Verdrag gaat ook in op de bescherming tegen *refoulement*. Het *refoulement-verbod* (niemand mag worden uitgezet of worden overgebracht, op welke manier dan ook, naar een plek waar diegene risico loopt op vervolging of marteling of andere onmenselijke of vernederende behandeling) krijgt een belangrijke genderspecifieke uitleg in dit verdrag:
“De partijen nemen de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om te waarborgen dat slachtoffers van geweld tegen vrouwen die bescherming nodig hebben ongeacht hun verblijfstitel of woonplaats, onder geen enkele omstandigheid worden teruggezonden naar een land waar hun leven gevaar zou lopen of waar zij onderworpen zouden kunnen worden aan marteling of een onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing.”
Vrouwen mogen dus nooit worden uitgezet naar een land waar hun leven in gevaar zou komen of zij zouden worden blootgesteld aan onherstelbare schade, waaronder specifieke daden van gendergeweld.

VN-Vrouwenverdrag

Het VN-Vrouwenverdrag is opgesteld om discriminatie uit te bannen en om de positie van vrouwen en meisjes wereldwijd te versterken. Het verdrag bevat zelf geen expliciete bepalingen over asiel, maar het Comité voor de Uitbanning van de Discriminatie van Vrouwen (CE-DAW-Comité), dat toezicht houdt op de naleving van het VN-Vrouwenverdrag, stelt in *General Recommendation No. 32* (toepassing VN-Vrouwenverdrag op het recht op asiel en op de toepassing van *non-refoulement*), dat de vijf vervolgingsgronden een gendersensitieve invulling zouden moeten krijgen.

- Dit betekent dat er bij de beoordeling van een verzoek om internationale bescherming rekening moet worden gehouden met genderverschillen. De *General Recommendation* stelt ook dat grondig inzicht noodzakelijk is in de specifieke vormen van discriminatie en mensenrechtenschendingen waar vrouwen op grond van hun geslacht mee te maken krijgen. De autoriteiten moeten rekening houden met de gevolgen van schaamte, stigmatisering en trauma op de mate waarin iemand kan verklaren.

